

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ «ΜΕΛΕ»

§ α' Αναφέρων¹ τὰ παρὰ τοῦ βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Φραντζῆ ἀξιούμενα μνείας Μεσαιωνικὰ φρούρια Μεσσηνίας, ὡς Ζαρνάταν, Γαστίτζαν, τὸ Διάσειστον, «Μελέ», Δυρράχιον, Μολιανοῦν κλ. ἐν ὑποσημειώσει γράφω περὶ τοῦ «Μελέ» ὅτι ἡ νῦν λεγομένη *Μηλέα* ἐν τῇ *Λακωνικῇ* ἐστὶ. Κατὰ νεωτέρας πληροφορίας, ἀρυσθείσας παρὰ τοῦ ἐν Πειραιεῖ ἐριτίμου φίλου μου κ. Ἡλίου Στρούμπου, ἐξ Ἀλαγωνίας ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν καὶ ἐπομένως ἐν ἀκριβείᾳ γινώσκοντος τὰ μέρη ἐκεῖνα, «τὸ *Μαλέ*», τοῦ ἱστορικοῦ Φραντζῆ, εὐρίσκεται ἐν Ἀλαγωνίᾳ διασῶζον ἀκεραίαν τὴν ὀνομασίαν ταύτην καὶ νῦν εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ κεῖται δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὑπερκειμένου πρὸς βορ. τῶν Καλαμῶν ὄρους «*Ἀγίου Γεωργίου*», ἐνθα νῦν ὑπάρχουσιν ἰδρυμένα τὰ σχολεῖα τοῦ ἀειμνήστου Πέτρου Δημάκη. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὑπῆρχεν ἐν τῷ «Μελέ» τούτῳ σχολῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μονεμβασίας Μητροπολίτου διατελοῦσα, ἐν ᾗ ἐξεπαιδεύθη καὶ ὁ πρόφην Ἀργολίδος Γεράσιμος, ἀνεψιὸς τοῦ Μονεμβασίας, καὶ ἄλλοι πολλοί· ἴσως δὲ καὶ ὁ ἐξ Ἀλαγωνίας καταγόμενος, κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχεύσας Προκόπιος.

§ β' Διδάσκαλοι δὲ γνωστοὶ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ «Μελέ» διδάξαντες κατὰ τοὺς προτελευταίους τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους, ἦσαν ὁ Μάξιμος καὶ Θεοδόσιος, ἱεροδιδάσκαλοι, διαμένοντες ἐν τῇ Μονῇ τοῦ «Μελέ» καλουμένη καὶ σήμερον διασωζομένη, τιμωμένη δ' ἐπ' ὀνόματι «*Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*», κεῖται δὲ παρὰ τὸ χωρίον «*Τσερνίτσα*», ὅπερ ἐστὶ τὸ κέντρον τῶν χωρίων τῆς Ἀλαγωνίας, καὶ πρωτεύουσα τοῦ δήμου· ἀπέχει δὲ τῶν Καλαμῶν 4 1/2 ὄρας. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὑπάρχει ἀποικία Γορτυνιακὴ ἐπεὶ δὴ ἐν Γορτυνίᾳ ὑπῆρχε κατὰ τὸν μεσαιῶνα πόλις καλουμένη «*Τσερνίτσα*», ἥτις περὶ τὰ 800 μ. Χ. κατεστράφη. Ἐκ δὲ τῶν οἰκούντων τῶν διασωθέντων καὶ πολλα-

¹ Ἐν σελ. 12 τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου.

χοῦ διασκορπισθέντων κατοίκων αὐτῆς οἱ πλείστοι ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα, καὶ ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα «Τσερνίσα» τῇ νέᾳ αὐτῶν πατρίδι, ἀλλ' οὐ μόνον τὸ ὄνομα τοῦτο μετένεγκον, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, ὡς Μυελοί, «Μονὴ Τσερνίτζας», κλ. κλ.

§ γ' Ὑπάρχει δ' ἐν «Μελέ» ναὸς βυζαντινός, οὗ ἡ Ἀγιογραφία καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἐπιγραφαὶ ἠδύναντο ἀναγινωσκόμεναι πολλὰ νὰ διασαφηνίσωσιν ἀντικείμενα τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἀφορῶντα.

§ δ' Μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ «Μελέ» μένει ἡμῖν ἀγνωστος ἡ θέσις τῶν ἐξ ἧς μεσαιωνικῶν φρουρίων, τῶν παρὰ Φραντζῆ ἀναφερόμενων, οἷον «Γρεμπενῆ», «Ἀρχάγγελος», «Σαυλάουρος», καὶ «Ἰωάννινα», καὶ «Διάσειστον». Ἀλλὰ παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου ἐν ὑποσημειώσει παρὰ Φραντζῆ ἀναφέρεται ὅτι ἦν ἐπίθετον τοῦ «Μελέ», ὡς τὸ «ἀδιάσειστον Μελέ» (ἴδε χρονικ. Φραντζῆ ἐν ὑποσημ., βιβλ. 11, σελ. 131). Ἀλλὰ τότε γεννᾷται τὸ ζήτημα: διὰ τί τὸ «Μελέ» τοῦτο ὠνομάσθη «ἀδιάσειστον», καὶ κατ' ἄλλον τύπον παρὰ Φραντζῆ ὡταύτως διασωζόμενον «Διάσειστον»; τίς ὁ λόγος, ἐξ οὗ προέκυψε τὸ ἐπίθετον ταῦτα ἐν Μελέ; πολιτικός λόγος ἢ φυσικός; Ἄλλως τε οὐδενὸς λόγου τοιοῦτου ὑπάρχοντος, ὁ Φραντζῆς καθὼς παρέστησε τὸ ὄνομα «Διάσειστον ἢ ἀδιάσειστον»· ὑπῆρχε δὲ ἴδιον φρούριον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, αὐτῆς ἡ θέσις ἀγνοεῖται, καὶ οὕτως τὴν ἀνεύρεσιν δέον νὰ ἀναθέσωμεν εἰς τὸ μέλλον· διότι πιθανώτατον φαίνεται ὅπως ἀνεκαλύψαμεν τὰ Σπητεῖον, Πήδημα, Ἰάνισσαν, Μαντινείαν, Γαστέισαν κλ. οὕτω δυνατόν ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τῶν ὑπαλειπομένων ἢ θέσις νὰ ἀνευρεθῇ καὶ τότε ἔχομεν σαφὴ καὶ ἐπιστημονικὴν ἐνέργειαν τῶν παρὰ Φραντζῆ λατρευμένων.

§ ε' Περὶ τῆς σχολῆς τοῦ «Μελέ» οὐτε ὁ κ. Σάββας κατεῖται πού λόγον ἐν ταῖς Μεσαιωνικαῖς αὐτοῦ ἐρευναῖς, οὐτε ὁ κ. Παράνικας, οὐτε ἄλλοις τις, καθόσον τὰ περὶ αὐτῆς οὐδεὶς ἐξηρεύνησεν ἄχρι τοῦδε· ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατὰ τὸν μεσαιωνα διδασκάντων, ἀγνώστων οὕτω διαμεινάντων, ὡς μὴ ὤφειλεν· ἀλλ' εὐτυχῶς ἐκ χειρογράφων ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ «Μελέ» προσερχομένων, διασωζομένων δὲ παρὰ διαφόροις ἄχρι τοῦ κῶν Ἀλαγονίου, ἐν οἷς καὶ ὁ προμνημονευθεὶς κ. Ἡλίας Σπρούμπας, διαφωτίζεται οὐκ ὀλίγον καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐν τῇ σχολῇ τοῦ «Μελέ» διδασκτικῆς μεθόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ διδασκόμενα ὑψηλὰ μαθήματα, οἷα ἡ Λογική, Μαθηματικά, οἱ Ἑλληνες Συγγραφῆς κλ., διότι εἶδμεν τὴν Λογικὴν τοῦ φαινηστοῦ Α. Ψαλίδου χειρόγραφον, καίμενα ἐλλήνων συγγραφέων κατὰ τὴν παλαιὰν μέθοδον, τὴν λεγομένην «ψιλαγωγίαν» ἢ «ψυχαγωγίαν».

ἡρμηνευμένα, τὰ Μαθηματικά τοῦ Μπαλάνου, τοῦ περιπύστου ἐν Ἰωαννίνοις καθηγητοῦ κλ. κλ., ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Σχολὴ τοῦ «Μελέ» ἦν ἐκ τῶν ἀρκετὰ σπουδαίων, καὶ ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ διδάξαντες ἦσαν οὐχὶ ἐκ τῶν τυχαίων μυστῶν τῶν Μουσῶν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τινος χειρογράφου, περιέχοντος ἐπιστολῶν σειρὰν διαφόρων λογίων πρὸς ἐτέρους, σημαίνοντες κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας.

στ' Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων δημοσιεύομεν ἐν τῷ *Παρθενῶ* τὰς σημαντικωτέρας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπομένης:

Νεοφύτου Ἱεροδιδασκάλου

Ἀρσενίῳ

«Παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς, οὔτε τῇ Θέμιδι, οὔτε μὲν τῆς Θέμιδος
 »ἀρέσκει θεραπευταῖς· εἰ μὴ γάρ μοι τὰ τῆς γνώμης τῇ γλώττῃ
 »συνέβαιναν, οὐκ ἂν ὤφθην ἀπεσταλκῶς σοι τὴν ἐμαυτοῦ σὺν σοὶ τε,
 »καὶ ὑπὸ σοὶ διαμονήν, τὸ δὲ παύτην μόνιμόν τε καὶ ἀναλλοίωτον,
 »ἐγὼ μὲν αὐτὸς βούλομαι τε καὶ εὐχομαι· ὃ γὰρ μὲν τῶν καθ' ἕκα-
 »στα λόγων τούναντίον ἄπαν ἀποδείκνυσιν, ἀλλοίωσιν αὐτῶν ὡς οἴ-
 »σθα κατηγορῶν. Τίς οὖν ἐς τοσοῦτον ἀπανοίας ἐληλακῶς ἂν εἴη, ὅς
 »τοῖς τε τῇ φύσει καὶ κοινῇ καθωμιλημένοις ἀντιδογματίζειν κατα-
 »θρασύνοιτο; εἴη γὰρ ἂν εἴ περ ἦτοι φρενῶν, ἢ μαστίγων δέομενος.
 »Τῷ μὲν οὖν φύσιν ἔχοντι τοῖς τῇ φύσει δεδογμένοις ἀντιφθέγγεσθαι,
 »οὐκ ἀνεπιτίμητον, οὐδὲ ἀκίνδυνον ἴσως· ὃ δὲ ὑπὲρ φύσιν Θεός, καὶ
 »τῆς φύσεως αὐτῆς δημιουργός, ὃ ὥσπερ τὰς φύσεις, οὕτω καὶ τὰ
 »περὶ τὰς φύσεις, μετασκευάζων ὡς βούλεται αὐτός, καὶ ἄπερ πολ-
 »λῶν ἐναντίον ἐξεθέμεθα μαρτύρων, ἀναλλοίωτα διατηρήσει· οὐ γὰρ
 »ἐσμέν ἱκανοὶ ἄφ' ἑαυτῶν λογίσασθαι, ὡς ἐξ ἑαυτῶν, κατὰ τὸν θεῖον
 »Ἀπόστολον, πολλοῦ γὰρ καὶ δεῖ ἀποφήνασθαι περὶ τοῦ ὑστέρου κατὰ
 »τὸ πρότερον, ὧν οὐχ ὡς τὸ πρότερον, οὕτω τοι καὶ τὸ ὕστερον ἐπὶ
 »τῶν ἐφ' ἡμῖν ὠρίσται, ὅππῃ μὴ μόνον τῷ αὐτῷ χθές καὶ σήμερον καὶ
 »εἰς τοὺς αἰῶνας, ὧ τινι καὶ αὐτὸς πεποιθῶς θαρρῶν ἴθι πρὸς ἡμᾶς
 »μηδὲν ἐνδοιάζων· οὐ γὰρ ἄθεός, ἐγώ μιν, γεγενῆσθαι ἄρτι τὸ πάλαι
 »πολλάκις μὲν σπουδασθέν, κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀνθρώπων σπουδὴν μὴ
 »παραιωθέν· ὅπου δὲ βούλεται Θεός, καὶ Ἰωνᾶς τις ἢ, καὶ Ἀνανίας,
 »παραιτούμενοι πορεύεσθαι, ὃ μὲν κατὰ τοὺς περὶ τὸν Παῦλον, ὃ δὲ
 »πρὸς τὴν πόλιν, φεύγων εἰς Θαρσαίς, ἄκοντες μὲν, τῷ θεῷ δ' οὖν
 »ἐκότεροι πειθαρχήσουσι νεύματι, ὃ μὲν ἀνακαλούμενός, ὃ δὲ ἐπιτι-
 »μώμενος, καὶ εἰ δέ τις εὐπειθής μὲν, διακρινόμενος δέ, πειράζειν

»πειρῶτο τὸ θεῖον, κατὰ τὸν Γεδεών, καὶ τούτου πάντως ἦτοι ὡς
 »πόκου λευκότης ἢ ὡς γῆ κεχερσωμένη, ἐπιστάξοι δ' ὅμως τῇ καρ-
 »δίᾳ ἢ δρόσος τῆς τοῦ θεοῦ θελήματος ἐπιγνώσεως, ὅπως τε οὐδεὶς
 »ἔστι τῶν ἀπάντων. δοκῶν μὲν ἐκτελεῖν, μὴ συντελῶν δέ. Ταῦτ' ἄρα
 »καὶ παῖδες Ἑλλήνων, οἶμαι, Ὀρφέα ἐκείνον ἐταρατεύσαντο τῇ τῆς
 »μουσικῆς ἁρμονίᾳ χεῖρουσθαι τὰ σύμπαντα, ἢ οὐχὶ καὶ σὺ αὐτὸς
 »ἄκων μὲν, ὑπεῖξες δ' οὖν ὅμως, ἢ περ Θεὸς ἐγκελεύεται· εἰ δέ καὶ
 »αὐτὴ ἡ κτίσις ὑπετάγη ὅτῳ καὶ ὑπετάγη, ἐκοῦσα μὲν οὐ, ἰδίᾳ δέ
 »τὸν ὑποτάξαντα, καθὼς γέγραπται τίς εἰμι ἐγὼ μόνος τῶν ἀπάν-
 »των τῷ θεῷ πειθαρχούντων βουλήματι δυσπειθῶς ἔξω μόνος·
 »Ἀλλὰ γὰρ ἴδοιμί σε καὶ περιπτυξαίμην τὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν, ἥς
 »τὴν εἰκόνα νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ὑποτυπούμενος, ἀποκαμοῦμαι
 »τὰς εὐδίας ἀναμετρῶν, καὶ τὴν ὑμετέραν περιβλεπόμενος κάθοδον.
 »Ἐρρωσο. »

Γεώργιος Συνεσίῳ

τὴν ἐκ κέντρου ψυχῆς ὀφειλομένην προσκύνησιν.

α' Ὅτι μὲν φιλίας τεκμήριον τὸ ἐπιστέλλειν ἐστίν, οὐδὲ αὐτὸς ἀν-
 »τερεῖς· ὅτι δὲ λήθης τὸ μή, ἀρνηθῆναι οὐκ ἔχεις· ἐπὶ σοὶ οὖν τὸ μὲν
 »πρῶτον οὐκ ἦν, τὸ δὲ δεύτερον ἠκολούθησε, καὶ περ ἐμοῦ ἀπαξ καὶ
 »δὶς ἐπιστείλαντος· χρῆν δέ οὐχί· διὸ τῆς μὲν φιλίας μέμνησο, τῆς
 »δὲ λήθης ἐπιλάθου.

»Ἐρρωσο. αψ' ἡς. Ἰουλίου κη'.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν διὰ στίχων Ἀδωντίων.

α' Τῷ ἱερῷ Συνεσίῳ
 »εἰλικρινεῖ μοι τῷ φίλῳ,
 »Χριστὸς ἀνέστη προσάδω
 »Μετ' ἀσμενείας.
 »Κρεῖσσόν γέ μ' ὕστερηθῆναι,
 »Τοῦ ζῆν τούτου, ὦ φιλότῃς,
 »Ἡ φίλου μ' ἐπιλαθέσθαι,
 »Εἰλικρινοῦς γε.
 »Οὐπερ οὐδέν ἐστι κτῆμα,
 »Τιμιώτερον οὐδὲ χρῆμα,
 »Τῶν ὅσα γε ἐν τῷ βίῳ
 »Ὡς περὶ τις ἔφη.

» Τὸν γὰρ μὴ ἔχοντα φίλους
 » Ἐν γὰρ τῷ βίῳ ἀξίως,
 » Οὐδὲ ζῆν ὅλως προσήκει,
 » Ὡς καὶ τις ἄλλος.
 » Οἱ εὐποροῦντες δ' αὖ φίλων
 » Εἰλικρινῶν καὶ ἀξίων,
 » Οὐδέποτε γὰρ ἐν θλίψει
 » Γένοιτ' ἂν πάντως.
 » Ἡ γὰρ Φιλότης, Ἰσότης
 » Ὡς Ἐπικτήτῳ δοκεῖ γὰρ,
 » Ἡ δὲ Ἰσότης, Ταυτότης.
 » Ὅθεν, ὥς οἶμαι,
 » Οὐδὲν ἀντάξιον ταύτης
 » Τῆς ἀτρεκίης εὐνίας
 » Τῶν ὅσα γὰρ ἐν τῷ βίῳ
 » Ὅ, τ' ἂν ποτ' εἴποις.
 » Ἀντιβολῶ σε τοιγάρτοι
 » Ὡς διδασκάλων ἀκρότης,
 » Μὴ ἐπιλήσῃ μ' εἰς τέλος
 » Ὡς Δαβὶδ ψάλλει.
 » Καὶ ταῦτα ἄλλος μὲν λιτῶς,
 » Ἐγὼ δὲ μένω ὅλως σός,
 » Σῶν τε εὐχῶν ἐπιδεῆς
 » ΓΕΩΡΓΙΟΣ ὁ εὐτελής.
 » Ἡμέρα τετάρτη.»
 » Ἄν ἔλαβε γράμματα ἰδικά μου, παρακαλῶ νὰ μοὶ τὰ ἀποστέλῃ
 μὲ τὸν παρόντα, δὲ καὶ θεῖός μου ὦν τυγχάνει.»

Ἡ ἐπιγραφή

» Τῷ ἱερῷ Συνεσίῳ.
 » Καὶ διδασκάλῳ τῆς Κρήτης
 » Τῷ ἐν Χριστῷ μοι φιλετάτῳ
 » Ἐγχειρισθείη
 » Προσκυνητῶς.»

Κυπριανοῦ Ἱεροδιακόνου, τοῦ Κρητός, τοῦ ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀθῶνα Σχολῇ διδασκάλου, ἐπιστολαὶ διάφοροι.

Πρὸς τὸν Τυρνόβου Καλλένικον

Τὴν ὑμετέραν θεοπρόβλητον, ἐλλογιμωτάτην καὶ σεβασμιωτάτην ἡμῖν ἅμα καὶ εὐεργετικωτάτην Πανιερότητα δουλικῶς προσκυνοῦντες, τὴν θεηφόρον αὐτῆς δεξιάν κατασπαζόμεθα μεθ' ὅσης πλείστης τῆς εὐλαβείας.

« Δούλους δεσπόταις καὶ εὐεργέταις εὖ πάσχοντας, χάριτας τὰς

»ένούσας ἀποδιδόναι καὶ ἀμοιβάς, οὐχ ὅπως νόμοι διαγορεύουσι Περ-
 »σικοί, ἀλλὰ πολλῷ πλέον τοῦτο προσεμπεδοῦσι καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς
 »Εὐαγγελικοὶ χρησμοί· οὐχὶ οἱ δέκα, φησὶν ὁ θεάρχιος λόγος, ἐν τῇ
 »Ἱστορίᾳ τῶν Λεπρῶν, οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν ; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ ;
 »τί τῶν ὀλίγων τούτων ῥημάτων εἰς παράστασιν τῆς προκειμένης
 »ἀληθείας σαφέστερον γένοιτ' ἂν ; οὐχὶ διὰ τούτων τοῖς καὶ μικρὸν
 »ἐπιστήσας καθίσταται γνώριμον πόρρω μὲν ἀπελαύνειν τῶν εὖ πε-
 »πονθότων τὸ τῆς γνώμης ἀχάριστον, ἀποδέχεσθαι δὲ καὶ εἰσοικίζειν
 »ἐν ταῖς τούτων ψυχαῖς τὸ τοῦ τρόπου εὐχάριστον ; ἐλλογίμους δέ,
 »εἰ τύχοι, ὄντας τοὺς εὐεργέτας, τίσιν ἄλλαις χάρισι πρεπωδεστέ-
 »ραις τε καὶ οἰκειοτέραις παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἀμείβεσθαι δι-
 »καιον, ἢ λόγοις αὐτοῖς, οἷς ἐκεῖνοι ὁσημέραι ἐπεντυφῶσι, καὶ μάλ-
 »λον ἐπ' αὐτοῖς ἐγκαυχῶνται, ἢ ὁ Κροῖστος ἐπὶ τοῖς θησαυροῖς, καὶ ὁ
 »Γύγης ἐπὶ τῇ σφενδόνῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὁίστῳ ὁ ὑπερβόρειος Ἀθαρις ;
 »Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἐλλόγιμον ὄντα εἰδότες, λόγοις σὲ τοῖς οἰ-
 »κείοις ἀμείβομεν, καὶ τὰ σὰ σοὶ προσφέρομεν, ἐφ' οἷς ἡμᾶς ἔφθης
 »εὐεργετήσας, ἱεράρχα θεσπέσιε ! Φησὶ δὴ τοῖς Ἰαμβοῖς τουτοισὶν
 »ἄμα καὶ Ἡρωελεγείοις μικροῖς τισι πάντως καὶ εὐτελέσιν, ἐπὶ με-
 »γάλαις καὶ μείζουσι τισι, καὶ μεγίσταις δὴπου ταῖς χάρισιν. Ἀλλ' οἱ
 »μὲν Ἰαμβοὶ, τῷ ἀνέκαθεν τὴν σχολὴν ταύτην ἐπὶ τῷ τοῦ προφήτου
 »Ἡλιοῦ τιμᾶσθαι ὀνόματι, καὶ τούτου νεωχόρον αὐχεῖν καὶ εἶναι καὶ
 »λέγεσθαι, διὰ τῆς πρὸς ἡμᾶς τοὺς σεαυτοῦ δούλους, ἀρδείας, ἄλλον
 »σε ὑπὲρ Ἡλίαν, Ἡλίαν ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἀποδεικνύειν φιλοτιμῶν-
 »ται, εἰ περ τὰ εἰς τοὺς δούλους γεγόμενα, εἰς τοὺς δεσπότας δια-
 »βαίνειν εἰώθασιν· οἱ δὲ Ἡρωελεγεῖοι ἀκέστορα δηθέν τινα, ἐνὶ φαρ-
 »μάκῳ τὴν διπλὴν δίψαν τῶν μαθητιῶντων ἰώμενον, τοῦ ὕδατος καὶ
 »τῶν μαθημάτων, οἵτινες καὶ πλακὶ ἐγκαταγλυφέντες, στυλογραφία
 »τις ἔσονται αἰδῖος τοῦ εὐεργετήματος.

»Ἀποδεξαμένη οὖν αὐτοὺς χριστομιμήτως, ὥς τὰ τῆς χήρας λε-
 »πτὰ μὴ τῇ εὐτελείᾳ ἀποβλέψῃ τοῦ προσφερομένου, τῇ δὲ διαθέσει
 »μᾶλλον τῶν προσφερόντων, ἢ θεσπεσία αὐτῆς κορυφὴ καὶ συγγνώ-
 »μης ἡμᾶς ἀξιούσα τὰς θεοδέκτους αὐτῆς εὐλογίας διὰ παντός χα-
 »ριζέσθω σωτηριωδέστατον τῷ βίῳ ἐφόδιον.

»Τῆς ὑμετέρας εὐεργετικωτάτης καὶ σεβασμιωτάτης πανιερότητος
 »δοῦλοι ταπεινοὶ καὶ ὑποκλινέστατοι

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ ὁ καὶ διδάσκαλος

»καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ μαθηταί.»

Ἡ ἐπιγραφὴ

«Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τε καὶ θεοπροβλήτῳ Μητροπο-
λίτῃ τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Τυρνόβου, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ
πάσης Βουλγαρίας, κυρίῳ κυρίῳ Καλλινίκῳ, τῷ εὐεργετικωτάτῳ ἡ-
μεῶν πατρί, καὶ σεβασμιωτάτῳ δεσπότῃ προσκυνητῷ.

»Εἰς τὴν βασιλεύουσαν.

«Ὁρα ἔμπροσθεν καὶ τὸ πρὸς τὴν τοῦ ὕδατος πηγὴν Ἡρωελεγεῖον
ἐπίγραμμα τοῦ αὐτοῦ Κυπριανοῦ, περὶ οὗ φησὶν ἐν τῇδε τῇ ἐπιστο-
λῇ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἐρμηνείας·

«Τίπτε δὴ ὀλλυμένου σπῆνιν ὕδατος ἤλσε μῦστα

»Ἀμβροτον ἄψ βάλλεις, καὶ τὸ τῆς σοφίας;

»Ἡνί σοι ἐξέχεεν κελαρύζον νύχτην ὕδωρ,

»Τουτὶ δέ, οἷον ἄκος, δίψης ἀργαλέου

»Τυρνόβου πυκινόφρων Ἀρχιερεὺς, ὁ Μυκῶνης,

»Εὖ γεγαῶς βλαστὸς, τοῦνομα Καλλίνικος.

»Τῷ τοι ἄρ' εὐχου· ὅς σε ἄκει νῦν ῥύσατο δίψης,

»Διπλῆς εἰν' ἀπλῷ, ὕδατος ἡδὲ μόνοι¹».

Ἑρμηνεία:

«Τοῦ α' Δηλονότι: ὦ μωρὲ καὶ μάταιε μαθητῆ, διὰ ποίαν αἰτίαν
»βάλλεις ὀπίσω σου, ἦτοι παραιτεῖς τὸ ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον ὕδωρ
»τῆς σοφίας καὶ τῶν μαθημάτων, διὰ τὴν σπανιότητα τοῦ φθαρτοῦ
»ὕδατος;»

«Τοῦ β': Νῶ ἐποῦ διὰ χάριν ἐδικήν σου ἐξέχεε τοῦτο τὸ ὕδωρ τὸ
»πλούσιον, καὶ μετὰ ἤχου ῥέον ἐν τῷ κατάρχεσθαι, ὥσάν ἐνα ἱατρι-
»κὸν τῆς χαλεπῆς καὶ ἀνυποφόρου σου δίψης.»

«Τοῦ γ': Ὁ φρονιμώτατος καὶ σοφὸς ἀρχιερεὺς Τυρνόβου, ὁ εὐγενὴς
»βλαστὸς τῆς Μυκῶνου, ὀνόματι Καλλίνικος.»

«Τοῦ δ': Λοιπὸν ἐπεύχου εἰς αὐτὸν ἀγαθὰ, ὁ ὁποῖος σὲ ἠλευθέρωσε
»μὲ ἐνα ἀπλοῦν ἱατρικὸν ἀπὸ τὴν διπλὴν καὶ κακὴν δίψαν ὅπου ἔπα-
»σχες, δηλ. τοῦ ὑγροῦ ὕδατος καὶ τῆς γνώσεως καὶ σοφίας.»

(Ἐπεται συνέχεια καὶ ἐτέρων ἐπιστολῶν καὶ τὸ τέλος τῆς
πραγματείας ταύτης).

Ἀθαν. Πετρίδης, Ἡπειρώτης

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Πειραιεὶ Ἐκπαιδευτηρίου «Τσιούμα».

¹ «Ὁ γὰρ νοῦς ἐνταῦθα ἀντὶ γνώσεως ἐξείληπται, καθὼ καὶ εἴρηται, θύ-
ραθεν νοῦς, ἦτοι ἡ ἐξωθεν ἐπιγινομένη γνώσις.